Η ΕΒΡΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΒΑΛΑΣ

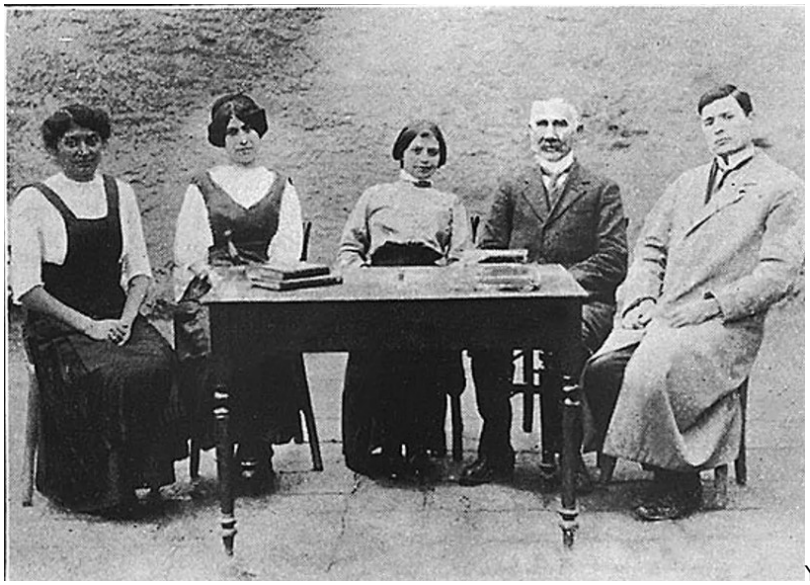
ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Όταν το 1526, αποχώρησαν από την Ουγγαρία οι Τούρκοι, πήραν μαζί τους ως αιχμαλώτους, πολλούς Εβραίους. Αυτοί οι Ούγγροι Εβραίοι ήταν μεταξύ των πρώτων κατοίκων της νεότερης πόλης της Καβάλας. Η άφιξη των ισπανόφωνων σεφαραντίμ Εβραίων, μεταγενέστερα, από τη Θεσσαλονίκη και από άλλες πόλεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, γρήγορα απορρόφησε τους γερμανόφωνους ασκεναζίμ Εβραίους. Στην απογραφή του 1569 μετρήθηκαν 23 εβραϊκές οικογένειες, 113 μουσουλμανικές και 46 χριστιανικές.

Η ανάπτυξη της Καβάλας, το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, τη μετέτρεψε σε σημαντικό καπνοπαραγωγικό και καπνεμπορικό κέντρο, οπότε και πολλοί Εβραίοι από άλλες ρωμανιωτικές κοινότητες της Ελλάδας, εγκαταστάθηκαν εκεί, αναζητώντας καλύτερη τύχη.

Στα 1885, κατέστη δυνατή η κατασκευή Συναγωγής, ενώ στις αρχές του 20ου αιώνα, η Ισραηλιτική Κοινότητα Καβάλας υπερέβαινε τις 2000 ψυχές.

Υπό την εποπτεία της Alliance Israelite Universelle, λειτουργούσε εβραϊκό δημοτικό σχολείο και νηπιαγωγείο. Τα σχολεία αυτά παρείχαν υψηλού επιπέδου εκπαίδευση και σε αυτά φοιτούσαν όχι μόνον τα παιδιά των Εβραίων αλλά και των μουσουλμάνων και των χριστιανών της πόλης. Η σύνθεση της

Phoca PDF

εβραϊκής κοινότητας περιλάμβανε, από τη μια, εύπορους αστούς, καπνέμπορους και επιστήμονες, και από την άλλη, φτωχούς καπνεργάτες και τεχνίτες.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ

Στα χρόνια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Ανατολική Μακεδονία και η Θράκη, βρέθηκαν υπό Βουλγαρική Κατοχή. Οι Καβαλιώτες Εβραίοι, αρνήθηκαν κάθε συνεργασία με τους Βουλγάρους,- παρ΄ ότι τους ζητήθηκε- και γι΄αυτό υπέστησαν διώξεις και οδηγήθηκαν, τελικά, στη μεγάλη θυσία, στο Ολοκαύτωμα. Κάποιοι προνοητικοί είχαν προλάβει να φύγουν στην Αθήνα, ενώ αρκετοί Καβαλιώτες Εβραίοι βγήκαν στο βουνό ως αντάρτες συμμετέχοντας σε Αντιστασιακές Οργανώσεις.

Στις 3 Μαρτίου 1943, οι Βούλγαροι συγκέντρωσαν σε καπναποθήκες, τους Εβραίους και τους μετέφεραν στη Δράμα. Από εκεί σιδηροδρομικώς τους μετέφεραν μέχρι το Δούναβη. Πολλοί πνίγηκαν στο ποτάμι, όταν αναποδογύρισαν κάποιες από τις φορτηγίδες στις οποίες ήταν φορτωμένοι. Οι υπόλοιποι οδηγήθηκαν στο στρατόπεδο και στα κρεματόρια της Τρεμπλίνκα. Η εβραϊκή κοινότητα Καβάλας "μέτρησε" το χαμό 1.500 ανθρώπων.

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΑ

Οι ελάχιστοι που επέζησαν από την καταστροφή, προσπάθησαν, το 1945, να ανασυστήσουν την εβραϊκή κοινότητα. Μάταια όμως. Η παλιά Συναγωγή είχε καταστραφεί από τους Βουλγάρους και έτσι χρησιμοποιήθηκε σαν χώρος προσευχής η ανώγεια αίθουσα ενός σπιτιού, κοινοτικής ιδιοκτησίας, στην οδό Παύλου Μελά. Η κοινότητα διαλύθηκε επίσημα το 1980. Πριν λίγα χρόνια, με την κατεδάφιση αυτού του προσευχητηρίου, γράφτηκε και ο επίλογος του εβραϊσμού της Καβάλας. Στην οδό Κολοκοτρώνη, βρίσκεται το αρχοντικό του Σαμπετάι Τσιμίνο, απόγονου πλούσιας καπνεμπορικής οικογένειας, ο οποίος σώθηκε από τους κατακτητές, επειδή είχε συλληφθεί με μερικούς άλλους Εβραίους και είχε οδηγηθεί αιχμάλωτος εργάτης στη Βουλγαρία. Μέχρι τον θάνατό του, το 2003, ο Σαμπετάϊ Τσιμίνο, τελευταίο μέλος της εβραϊκής κοινότητας Καβάλας, μόνος φρόντιζε τα ξεχασμένα μνήματα του εβραϊκού νεκροταφείου και το Μνημείο Ολοκαυτώματος που δεσπόζει στο χώρο του. Το Μνημείο αυτό τοποθετήθηκε το 1954 από Ισραηλιτική Κοινότητα στο εβραϊκό νεκροταφείο.

Μνημείο Ολοκαυτώματος. Τον Ιούνιο του 2015, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου και δωρεά του Καβαλιώτη Εβραίου Βίκτωρ Βενουζίου, ανεγέρθηκε στην Καβάλα Μνημείο Ολοκαυτώματος στη μνήμη των Καβαλιωτών Εβραίων, θυμάτων των Ναζί και των συνεργατών τους. Το Μνημείο είναι τοποθετημένο, στην οδό Ερυθρού Σταυρού, όπου υπήρχαν οι καπναποθήκες που κρατήθηκαν οι Εβραίοι πριν την εκτόπισή τους.

Phoca PDF

Το 2019 κυκλοφόρησε το βιβλίο του Καβαλιώτη Εβραίου Ιωσήφ Α. Μεβοράχ, με τίτλο «Οι Εβραίοι στη Μέκκα του Καπνού» (εκδ. Γαβριηλίδης 2019, Διάνοια 2021).

Phoca PDF